

Izhaja, izvenredni ponedeljek, vsak dan jutraj. Uredništvo: ulica sv. Frančiška št. 20, I. nadstropje. Pisarna se ne sprejema. Prof. F. Peric. — Lahko zneha za mesec L. 32. — Za inozemstvo mesečno. Telefon uredništva in uprave št. 11-57.

Petdesetletnica političnega društva „Edinost“

Današnji dan je za nas južne Slovence pomembna zgodovinska obletnica. Danes poteče petdeset let, odkar se je vršilo prvo posvetovanje tržaških rodoljubov naših velezaslužnih in za zgodovino našega javnega življenja nesmrtnih prednikov, ustanoviteljev naše politične organizacije, političnega društva „Edinost“ v Trstu.

Ta vevaležni in zgodovinski sestanek se je vršil pri Sv. Ivanu dne 20. septembra leta 1874. Dober mesec pozneje so bila potrjena društvena pravila, in sicer z namestitvenim odlokom od 30. novembra 1874. Prvi občni zbor se je vršil dne 2. februarja 1875. in za prvega predsednika je bil izvoljen dr. Bizjak, ki pa je odstopil istega leta. Na njegovo mesto je bil izvoljen popularni in naravnost legendarni borilec za pravice tržaških Slovencev, prvi slovenski mestni svetovalec in pozneje državni poslanec tržaške okolice Ivan Naberger. Za časa Nabergerjevega predsedništva se je začelo narodno probujenje tržaških Slovanov, uspešno in plodonosno snovanje na vseh poljih napredka in političnega uveljavljanja. Bili so položeni tedaj temelji močnega kulturni in gospodarski zgradbi, ki je bila zadnja leta pred vojno ponos ne samo tržaških Slovencev, temveč tudi največja dika vseh Slovencev sploh.

Od svoje ustanovitve — pred petdesetimi leti — do danes je imelo naše politično društvo pet predsednikov. Prvi je bil, kakor že omenjeno, dr. Bizjak, sledil mu je Ivan Naberger, dalje so sledili: prof. Matko Mandić, Ivan Goriup, dr. Otakar Rybář in končno sedanji predsednik in naš poslanec dr. Josip Wilfan. Okoli teh pet imen je osredotočena vsa zgodovina našega javnega življenja na tržaških tleh zadnjih petdesetih let. To so imena neustrašnih nositeljev naše narodne zastave, pobornikov naših narodnih pravic, neumornih krmiljev naše narodne ladje, katero so vodili skozi najhujše nevihte narodnih in političnih borb ter nam jo ohranili do dandanes, za kar jim dolguje današnje pokolenje našega rodu najglobljo hvaležnost, katere se bo prenašala od roda do roda kot neminljivo in neumrljivo narodno sporočilo.

Imena teh velikih in zaslužnih mož so obenem zvezde vodnice ne samo za tržaške Slovence, temveč za vse naše ljudstvo južne Krajine. Z nesebičnimi in požrtvovalnimi rokami so visoko držali zastavo narodne zavednosti in narodnega edinstva ter so jo neomadeževano izročali od pokolenja do pokolenja. In tudi danes — v rokah našega velikega in zaslužnega prvoboritelja in poslanca dr. Wilfana — ponosno plapolja in oznanja v teh za naše ljudstvo gotovo najtežavnejših časih zgodovinski in tradicionalni program narodnega bratstva, edinstva in sloge v delu in borbi za naše ljudstvo. In kakor so vsi naši dosedajni voditelji častno nosili zastavo političnega društva „Edinost“, tako so ohranili neokrnjen in nedotaknjen njega narodni program. S priprostitimi besedami so ga izrazili ustanovitelji našega političnega društva, toda čim bolj se oddaljujemo od onega pomembnega 20. septembra 1874, tem jasneje nam stopa pred oči njega veličina. Buditi narodno zavest, širiti znanje in omiko, braniti narodne in druge pravice ljudstva in pospeševati njegove materijalne in duševne koristi — evo vsebina tega velikega programa, ki nam je bil začrtan pred petdesetimi leti. Temu programu je ostalo politično društvo „Edinost“ neomajno zvesto do danes. Ostalo mu je zvesto, ker se je zavedalo, ker je čutilo, da je v zvestobi napram temu programu zapopadala tudi zvestoba napram slovenskemu narodu, radi katerega se je politično društvo „Edinost“ ustanovilo.

In lovec na narod na tržaškem ozemlju je bil spoznal, da je bilo politično društvo „Edinost“ pristni izraz njegovega htenja njegovih skrbi, teženj in njegovih stremenj. Mase tržaških Slovanov so se vsled tega oklenile svojega društva z navdušenjem in neomejenim zaupanjem. Pod zastavo „Edinosti“ so korakale te mase od uspeha do uspeha, napredovale so in se jačile gmotno in kulturno, narodno in politično. Medtem ko so povsod drugod po Slovenskem divjale zadnjih petdeset let strastne strankarske borbe, so dajali tržaški Slovenci, zbrani pod okriljem svoje matice najdivnejši primer narodnega edinstva in narodne požrtvovalnosti. Naša kulturna in gospodarska zgradba ni bila, kakor rečeno, a ponos tržaških Slovencev, temveč tudi dika vsega slovenskega naroda.

Kljub temu da se je delokrog političnega društva „Edinost“ omejeval pred vojno le na tržaško ozemlje, je bilo njega delovanje vedno več ko tržaško, bilo je v gotovem pomenu besede vseslovensko. Program naše politične organizacije je predstavljal vedno tudi nekako rezervno pristne narodne misli, ki jo je drugod ubijalo strankarstvo. To se je nazorno pokazalo pri nas ob koncu svetovne vojne. Ko smo po splošnem razsulu, ki ga je bil povzročil vojni vihar, obnovljali naše politično življenje, so se vse prejšnje stranke na Primorskem odpovedale svojemu nadaljnjemu delovanju in se zatekle pod okrilje našega političnega društva. Dne 3. avgusta l. 1919. se je vršil prvi občni zbor pol. društva „Edinost“ po vojni. V novi odbor so bili izvoljeni zastopniki iz

vse Julijske Krajine in tako se je delokrog društva razširil v praktičnem pogledu na vso deželo. Od ustanovitve društva je bila ta dan drugi med najpomembnejšimi dnevi v zgodovini našega javnega življenja. Zali-bog pa so se prilike v društvu razvijale pozneje v drugačni smeri. Pojavilo se je takojmenovano strujanje, katerega posledica je bila, da se je naše politično društvo razdelilo v l. 1922. v tri neodvisne organizacije, tržaško, istrsko in gorisko. Vodstvo dotedanjega enotnega političnega društva z dr. Wilfanom na čelu je sprejelo to delitev kot eksperiment s pridržkom, da raztegne tržaško politično društvo „Edinost“ zopet svoj delokrog na vso Julijsko Krajino, ako se eksperiment ponesreči. In ponesrečil se je popolnoma. Vsled tega je bilo sklenjeno na občnem zboru koncem l. 1923, da se delovanje političnega društva „Edinost“ v Trstu zopet raztegne na vso deželo. Ta sklep je tretji važen zgodovinski dogodek v razvoju naše politične organizacije, ker je bila na omenjenem občnem zboru zopet vzpostavljena naša enotna politična organizacija „Edinost“, katero so bili notranji razkoli prejšnjih dveh let razkosali.

Danes, ko obhajamo petdesetletnico ustanovitve političnega društva „Edinost“,

Seja ministrskega sveta

Asimilacija uradnikov javnih skladšč
Ojačenje karabinskih čet

RIM, 19. Danes ob 10. se je sestal ministrski svet. Razen vojnega ministra gen. Di Giorgio, ki je nekoliko bolan so bili navzočni vsi ministri. Ministrski predsednik je poročal o določbah pogodbe prijateljstva med Italijo in Svico. V proslavitev 20. septembra odobri ministrski svet predlog ministrskega predsednika, da se zgradi na državne stroške most preko Tibere in sicer med mostom Risorgimento in Margherita.

Nato poroča notranji minister o notranjem položaju. Da se zagotovi red v državi predlaga minister Federzoni, naj se zviša število karabinerjev od 55.000 na 60.000. Predlog je sprejet. Ravno tako se zviša število specializiranih agentov za 2.000 mož, tako da bodo šteli 12.000 mož. Prosilci za ta mesta morejo biti le bivši karabinerji. Ti agenti bodo odvisni direktno od notranjega ministrstva. Tudi te predloge sprejme ministrski svet. Nato potrdi ministrski svet več predlogov finančnega ministra; med temi tudi predlog za izenačenje finančne osnove bivše Avstrije.

Prosvetni minister predloži načrt za ukaz glede imenovanja didaktičnih ravnateljev. Minister državnega gospodarstva poroča o osnutku za ukaz glede asimilacije osebja javnih skladšč (Magazzini Generali) v Trstu in glede ukaza, ki se tiče ustanovitve trdnice za zaloge v Trstu.

Seja se zaključi ob 13.30. Prihodno sejo skliče predsednik po potrebi.

Imenovanje novih senatorjev

RIM, 19. Z ukazom od 18. t. m. je imenoval kralj na predlog ministrskega predsednika za senatorje naslednje gg.: Albini prof. Giuseppe, Angiulli avv. Raffaele, Baccelli avv. Pietro, Beviene avv. Giuseppe, Bianchi prof. Luigi, Bianchi Giovambattista, Borromeo Arese principe Gilberto, Borsalino Teresio, Callaini avv. Luigi, Camerini avv. Vincenzo, Caopinna nobile iag. Antonio, Cattaneo avv. Riccardo, Cesareo prof. Giovanni Alfredo, Ciccotti avv. prof. Ettore, Cirincione prof. Giuseppe, Colosimo avv. Gaspare, Cornaggia Medici, Castiglioni marchese dott. Carlo Ottavio, Cottafavi avv. Vittorio, De Tullio Antonio, De Vito avv. Roberto, Di Giacomo Salvatore, Drago ing. Aurelio, Facta avv. Luigi, Falconi conte dott. Gaetano, Cappa avv. Bassano, Garbasso prof. Antonio, Giordano prof. Davide, Guelfa prof. Guglielmo, Lanza Di Scalea cav. Giuseppe, Luigi ing. Luigi, Maiorana avv. prof. Giuseppe, Marcello conte Gerolamo, Margheri avv. prof. Alberto, Mele Davide, Negrotti Cambiase marchese Pierino, Ojetti Ugo, Orsi conte Delfino, Orsi prof. Paolo, Belli Fabroni conte Giovanni, Puccini Giacomo, Raggio conte Carlo, Raineri dott. Giovanni, Rosadi avv. Giovanni, Rota conte Francesco, Savini conte prof. Giovanni, Schiappelli prof. Ernesto, Segre conte Salvatore, Silvestri Giovanni, Simonetta prof. Luigi, Sitta prof. Pietro, Treccani Giovanni, Venturi Adolfo, Servoglio prof. Adolfo. (Stefani.)

Jesenski izpiti na srednjih šolah.

RIM, 19. Prosvetni ministerstvo je izdalo naredbi, ki določa, da se pričnejo izpiti na srednjih šolah 1. oktobra. Čas za predložitev prvenj poteče 25. t. m. (Radi pomanjkanja prostora, ni nam bilo mogoče objaviti urnika za posamezne izpite, kar bomo storili v jutrajšnji številki. (Prip. ur.)

NA LOCATELLIJA NI BIL IZVRŠEN ATENTAT

RIM, 19. Državni podtajnik on. Suardo je prejel od Locatellija brzojavko, ki pravi, da ni bil izvršen nanj nikakr atentat.

Francoški republikanski bojovníki za mir

PARIZ, 19. Osrednji odbor državne zveze republikanskih bojovníkov je izdal na vse bojevnike proglas, da manifestirajo 21. t. m. svojo voljo za mir z udeležbo na demonstraciji, ki jo organizira splošna delavska zveza s pomočjo vseh republikanskih skupin.

obletnico, katero ne moremo proslaviti na način, ki bi odgovarjal pomembnosti in veličini te naše narodne obletnice, naj se zberejo naše misli v hvaležnem spominu na one velike in zaslužne može, ki so polagali temelje veličastnemu hramu naše narodne misli, ki so ga zidali in dozidavali v teku zadnjih petdesetih let v potu svojega neumornega dela in neustrašnih in požrtvovalnih borb za pravice, dobrobit in napredek našega ljudstva. Težke razmere, v katerih živimo sedaj, zgovorne izkušnje, ki nam jih nudi polstoletna zgodovina našega političnega društva, pa naj nam bodo vsem resen opomin, da je naša rešitev edino le v strnitvi vseh naših sil po zgledu naših velikih prednikov.

Vse naše ljudstvo bo najdosojneje proslavilo petdesetletnico političnega društva „Edinost“ v Trstu s tem, da se enodušno oklene svoje organizacije in njega neustrašnega predsednika poslanca dr. Wilfana, kateremu gre glavna zasluga, da se je naša enotna politična organizacija srečno rešila skozi vse burje in viharje, ki so ji grozili od znotraj in od zunaj.

Tudi danes, kakor pred petdesetimi leti, velja v polni meri — da v mnogo večji meri nego tedaj — geslo: **„V edinosti je moč! Samo v edinosti je spas!“**

Sporazum z Radličem se ni dosežen

BELGRAD, 19. (Izv.) Danes se je vršila v kabinetu ministrskega predsednika konferenca ministrov. Na konferenci so razpravljali o novih pojavih komitskih in kačaskih čet v južni Srbiji. Vsled tega je v onih krajih ogrožena javna varnost. Vlada je dala nalog podtajniku notranjega ministrstva Cemoviću, da odstopi v južno Libijo, kjer naj prouči faktsko stanje. Cemović je že odstopoval.

Na sinočnji seji ministrskega sveta je zunanji minister dr. Marinković poročal o vesteh, ki jih je prejel o položaju na Bolgarskem. Po teh poročilih je položaj na Bolgarskem naravnost obupen. Četasi se med seboj nadalje koljejo. V krajih, v bližini naše meje se vrše srđiti boji.

Ministrski predsednik Davidović je obvestil tovariše o svojih konferencah z dr. Matkom in Predavcem, in povedal da ni mogel z njimi doseči sporazuma. Radi tega je treba, da se radičevci povrnejo iz Zagreba z novimi navodili od svojega šefa Radiča, da bi se mogla nadaljevati pogajanja.

Vlada je razpravljala nadalje o ukazih notranjega in gradbenega ministrstva, s katerimi bo zopet odpuščenih ali upokojenih mnogo uradnikov. Pretežak so tudi ustavitve izvršitve razsodb v agrarnih tožbah v Dalmaciji, posebno pa pravno veljavnost odločitev ministrskega sveta iz meseca marca 1921., ki se nanaša na ta predmet. — Vršila se je kratka razprava o zakonskem projektu proti korupciji. Končna redakcija se bo izvršila na jutrišnji seji.

Dr. Marinković je sporočil, da dobi jugsl. država kot prvi obrok vojne odškodnine s strani Nemčije po Dawesovem načrtu za mesec oktober 4 milijone zlatih mark v robu.

Jugoslovenski poslanik pri Vatikanu bo zamenjan?

BEOGRAD, 19. (Izv.) Danes dopoldne je posetil ministrskega predsednika jugoslovenski poslanik pri Vatikanu Dr. Smolaka. Politični krogi trdijo, da hoče Dr. Korosec odstraniti dr. Smolaka in postaviti na njegovo mesto svojega pristaša. Dr. Smolaka čaka na prihod kralja v Beograd.

Položaj na Bolgarskem postaja vedno bolj kritičen

Vlada proglasi obredno stanje Rusija v zvezi z nemir? Zalovanje za Aleksandrovom
SOFIJA, 19. (Izv.) Vlada je proglasila obredno stanje v celi državi radi velikih neredov. Uboji se nadaljujejo. Značilno pa je, da so ostali ubijalci v vseh slučajih neznan.

Včeraj se nalepili po vseh javnih lokalih, delavnicah in trgovinah plakate z napisom:

„Todor Aleksandrov — Zalovanje.“

Plakati so bili nalepljeni preko vrat trgovin, da bi jih morali trgovci strgati, ako bi hoteli odpreti trgovine. Seveda se je vsak trgovec bal odpreti trgovino in je rajše žaloval za Aleksandrovom kakor da bi imel kake sitnosti. Na trgu Sv. Kralja je sofijski metropolit Stevan opravil obred za umrlim Todorom Aleksandrovom. Nato je nastopilo več govornikov, ki so navduševali ljudstvo za osvetlo. Najbolj značilen govor je imel predsednik macedonskega komiteta, ki je rekel, da je Todor Aleksandrov rešil vso Evropo in da je bil umorjen na ukaz Rusije.

Sploh ozašna sofijski tisk krvave nemire kot delo Rusije. Aleksandrov da je pripravil krvav boj proti zemljedelcem.

Z druge strani razglašala bolgarska vlada, da so se pri nekaterih umorjenih našli dokumenti, po katerih se ima v okrožju Petrič proglasiti sovjetska republika. Vojvoda Aleko Vasiljev, ki je bil v nedeljo tudi umorjen, se je baje dogovoril s sovjetskimi zastopniki, da se 15. t. m. proglasi v Petriču prva balkanska republika, ki bi obsegala oni del Macedonije, ki ima pripadati Bolgarski.

Značilno je, da vse bolgarsko časopisje, posebno pa vladno, proslavlja Todor Aleksandrov in naglašja, da je njegova smrt za vso Bolgarsko velika nesreča. Listi ga slaviyo kot junaka neodvisne Makedonije in poudarjajo, da je Bolgarska z njim izgubila svojega najboljšega sina.

BOJI SE NADALJUJEJO

SOFIJA, 19. Morlica Todor Aleksandrova Vlahov in Vsesaruta eta se skrla v selih Zimamovo in Sv. Vrača, odkoder vodita boj proti Protigerovu. Vlada je odobrla v ogrožena kraje mnogo čet. Bojev se udeležujejo vladne čete na strani Protigerova. Samo tekem enega dne je bilo ubitih v okolici Džumaja okoli 80 četašev.

Smrt pod gljivino

TOURS, 19. Danes je gripela centraj gljivina za umrle bolgarske Zrto Finatti-ja, ki je bil 26. junija l. l. obsojen na smrt od sodišča Andre radi umora mlade lahkovke. Umrtilitev se izvrši jutri.

Načrt za mednarodno zaščito na razpravi Društva narodov

ZENEVA, 19. Današnji „Journal de Genève“ objavlja popolno besedilo zapisnika, o katerem se še vedno razpravlja v komisiji dvanajstih. Prvi del tega načrta se lahko smatra končno veljavnim. Tako je včeraj omenjeni pododbor prišel do 9. člena, t. j. do določb, ki se tičejo razorožitve in mednarodne konference, ki se ima sklicati v najkrajšem času. Ta včerajšnja razprava je bila zelo živahna, vendar je na koncu predsednik komisije Beneš mogel sporočiti novinarjem, da se je posrečilo zblizati nasprotujoča si naziranja, tako da se bo še danes menda dosegel splošni sporazum.

Beneševi predlogi Društvu narodov

Načrt za razorožitev, razsodišče in za jamstva, ki ga predlaga dr. Beneš plenarni seji Društva narodov v smislu posvetovanj podkomisije v končoveljavno rešitev, obsega med drugim naslednje točke: Člen 1. vsebuje predpise za sodostvo stalnega mednarodnega razsodišča, ki ga priznajo države brez posebnih dogovorov kot obvezno. V členu 2. so izrecno navedeni pridržki, ki so po členih 12, 13 in 15 potrebni za redno poslovanje razsodišča ali Društva narodov. Po tem členu more občni zbor Društva narodov razpravljati o potrebi revizije obstoječih pogodb. Za slučaj spora vrši svet Društva narodov posle razsodišča, ki odloča za navadno večino glasov. Člen 3. veli, da ima edino svet Društva narodov pravico izvesti postopanje, ako bi se kak spor predložil drugi instanci kakor razsodišču. Člen 4. predvideva kontrolne odredbe, ki jih more odrediti svet proti vojaški ali gospodarski mobilizaciji v kakem konfliktu. Člen 5. definira pojem napadalca ter pravi: „Vsak podpisovalec mora pravilno predložiti svoja sporila vprašanja. Država, ki ne bi tega storila ali ki ne bi najavila v členu 2. predvidenih odredb, se smatra za nepokorno. Njeno postopanje se bo smatralo za nevarnost ali kršitev svetovnega mira, ona sama bo pa veljala za napadalca in se bo postavila izven zakona.“

V členu 6. se priporoča določitev demilitariziranih ozemelj sporazumno z udeleženiimi državami kot prikladno sredstvo za ohranitev miru ter se določa kontrolna pravica sveta Društva narodov. Člen 7., ki natančno določa sankcije, obvezuje države, da odkrito in dejansko sodelujejo, da se izvede pakt Društva narodov. Podpisovalci se obvežejo, da bodo prišli na pomoč napadenim državam. Iz končnega odstavka člena izhaja, da se moreta tudi obe državi, ki sta v sporu, smatrati kot napadalca, ako obe odklanjati razsodišče. V tem primeru se uporabijo sankcije proti obema državama. Društvo narodov naj po svojem gospodarskem in finančnem odboru, po razorožitveni komisiji in svoji stalni vojaški komisiji že naprej izdela načrte za izvedbo blokade za gospodarsko in finančno sodelovanje med napadenimi državami in državami, ki jim bodo prišle na pomoč.

Po členu 8. morejo države v naprej določiti, katere vojaške sile se bodo dale na razpolago za izvedbo sankcij. Po členu 9. se obvežejo države čimprej potom Društva narodov sklicati razorožitvam konferenco, katere program naj izdela svet Društva. Ta konferenca se mora vršiti v roku, ki se bo določil, sicer dobijo države, ki sklenejo to pogodbo, zopet svobodo za nadaljnje postopanje. Člena 10. in 11. določata, da se morajo spori predložiti stalnemu mednarodnemu razsodišču in da stopi zapisnik za one države, ki so ga ratificirale, v veljavo z dnevom ratifikacije.

Plenarna seja

ZENEVA, 19. Plenarna seja Društva narodov se ni sestala danes, kakor je bilo prvotno namenavano. Določena je bila za jutri ob 10.30.

Italija in Društvo narodov

RIM, 19. Agencija „Volta“ poroča: „O stališču italijanske delegacije na 5. občnem zboru Društva narodov se je mnogo pisalo v tu- in inozemskih listih. V tej priliki so bila izrečena tudi mnjenja, ki niso prav nič v skladu z naziranjmi italijanskih diplomatskih krogov.“

„Tako se pogostoma pripominja, da sodeluje Italija s premajhnim navdušenjem pri zidanju temeljev za novo meddržavno pravo. V resnici pa nimajo ti očitki nobene podlage: Italija posveča marveč vso svojo pozornost težavni nalogi, ki jo vršijo politiki in izvedenci na ženevskem zasedanju, akoravno se zaveda ovir, ki jih bo morala premostiti za dosego določenih ciljev.“

„Na drugi strani pa nima Italija prav nobenega vzroka, da bi hotela pretrgati svoje stike z Društvom narodov ravno v času, ko imajo vstopiti v to mednarodno ustanovo še druge, zelo uplívne države. V resnici, ako se sme reči, da so vrata najvišje ustanove za življenje med državami že okoro odprta Nemčiji, in če so se ukorenili koraki v tem smislu tudi glede Rusije, je treba na drugi strani upoštevati obnovljeno možnost za spremenitev dosedanjih smeric v politiki Združenih držav, ki bodo valed avojih hropenja po razorožitvi pač morali pročititi svoj lastni položaj onega dne, ko bo stopilo to važno vprašanje v osredje in to ne brez posredovanja Društva narodov.“

Zlivanje eskomptne mere v Memčiji

BERLIN, 19. Eskomptna banka je sklenila znižati eskomptno mero od 10 na 6 od sto.

Napredna čehoslovaška

Zakon o socialnem zavarovanju

PRAGA, 19. V torek, 16. t. m. je bil predložen čehoslovaškemu parlamentu zakon o socialnem zavarovanju nameščenec za slučaj bolezni, nesposobnosti za delo in starosti. V parlamentu je bilo razpoloženje svečano, ker so se poslanci in poslušalci na galerijah globoko zavedali velikega momenta, ki se ravno odigrava. Kot prvi je poročal o vladinem predlogu referent odbora za socialno politiko dr. Winter, ki si je stekel velike zasluge za izdelanje tega vladnega predloga. V svojem govoru je opozarjal dr. Winter na dejstvo, da socialno zavarovanje ne zahteva samo en razred, nego da je to zahteva celokupnega naroda in da se oslanja na moralno soglasje vseh slojev družbe. Socialno zavarovanje je obenem tudi notranje zavarovanje države same. Ono je delo, ki bo donosalo delovnim masam v republiki veliko korist in jačilo idejo mednarodne pravne zavesti po celem svetu.

Drugi referent za buđetski odbor je bil univerz. prof. dr. Srdinko, ki je osvetlil vladni predlog s finančne strani ter ga priporočal v odobrenje kot zahtevo najširših narodnih slojev, da se na ta način dopolni delo velike revolucije. Nato je govoril minister socialne politike Haberman ter izjavil, da smatra vlada ta dan za zgodovinski. Stvoritev socialnega zavarovanja bi smatrala socialna politika vsake države za vrhunec svojega socialnega razvoja. Z osvajanjem zakona za socialno zavarovanje bo parlament izvršil eno svojih največjih del. Vse tri govore je sprejel parlament z viharim odobravanjem, nakar se je pričela debata o tem vladnem predlogu. Prvo glasovanje za zakon o socialnem zavarovanju se vrši najbrž že prihodnji četrtek.

Tudi vsi češki listi posvečajo največjo pažnjo vladnemu predlogu za socialno zavarovanje. Organi koalicije in neodvisni listi vidijo v socialnem zavarovanju zmago naprednih idej in logičen akt pravne zavesti napram najširšim slojem naroda. Proti zavarovanju pišejo nemški listi in sicer iz nacionalističnih razlogov. Komunistično glasilo „Rude Pravo“ smatra to rešitev socialnega zavarovanja za nezadostno, a vendar priznava, da predstavlja ta vladni predlog korak naprej.

Zmede v Kitajski

Poveljnik in moštvo dezertiralo na debelo

SHANGAI, 19. Tretja armada The Kiangja je določena, da čuva javni red v deželi. Prva in druga armada sta se uprli. Danes se pričakuje prihod vojaškega guvernerja v Shanghai. Vesti, da so čete Fiang Soua prebile črto The Kiangove armade, povzročajo veliko vznemirjenje. Zbor tajnih prostovoljcev Shanghaija je prijel ukaz za mobilizacijo. Poveljniki, ki so operirali na jugu in zapadu The Kiangove armade, so dezertirali. Civilni guverner Kane-kaso je proglasil neodvisnost svoje province. Tudi The Kiangove čete na Iingvici fronti so pribežale k sovražniku. Le najemniki Shanghaija branijo Iing. Predvideva se, da bo mesto Shanghai v kratkem padlo v roke Kiang Sovnih čet. Tuji so izven vsake nevarnosti sprico varnostnih odredb, ki so jih ukrenile oblasti.

LONDON, 19. Agencija Reuter dobiva iz Shanghaija, da se je pričela srdita bitka v Lithu, 20 km od Shanghaija, kamor prihajajo neprestano transporti številnih ranjenecv.

Strašanski tajfun nad Tokijem

44.000 hiš porušenih - 300 mrtvih

LONDON, 19. Grozen tajfun je včeraj razsajal nad Tokijem ter porušil 43.600 hiš. Človeških žrtev je baje okoli 300. Mesto je v popolni temi, ker so vse električne napeljave pretrgane. Utrgala se je tudi velika skala, se ustavila na železniški progi ter tako onemogočila vsak promet z najvažnejšim železniškim križiščem. Drugod je mnogo vlakov skočilo s tira.

Revolucionarne rezerve v Rusiji

MOSKVA, 19. V poslednjem času se posveča v sovjetski Rusiji posebno veliko pažnjo vzgajanju takozvane „revolucionarne rezerve“. Stari komunistični voditelji se namreč zavedajo, da bodo morali pogoloma zapustiti politično pozorišče radi starosti. V tem smislu so objavila te dni moskovska „Izvestija“ članek, ki pravi med drugim: „Svetovni proletarijat se pripravlja na bitko bodočnosti. Vojna traja dalje in bo trajala še dolgo časa. Ako se morejo kapitalistične vojne likvidirati na podlagi sporazuma med podedinimi državami, se ne more bo kapitala z delom na noben način zaključiti. Ta boj se bo bojeval vedno na življenje in smrt. Današnja situacija nalikuje boju v pozicijah, ker se mora pribiti, da je v toku revolucije pustil tempo. In baš v takem momentu je treba jačiti rezerve, spopolniti revolucionarno armado ter se pripravljati na bodočo vojno. Mladina tvori temeljni kamen, na katerega je treba razširiti ves pokret. In temu se posveča danes v Rusiji največja pozornost. Za najbližjo bodočnost je glavna komunistična naloga — krčenje komunistične ideje po vseh na azijskem vzhodu.“

Identifikacija Erubergerjevega morilca.

BUDIMPESTA, 19. Na podlagi listin, ki jih je doposlala nemška sodnja iz Osenburga in podatkov nemških policijskih agentov je doznalo kazensko sodišče v Budimpešti identičnost Forsterja z Hartkom Schultzejem, morilcem poslanca Erubergerja. Ogrski pravosodni minister bo odredil predajo Schultzeja nemškemu kazenskem sodišču.

Zahtevanje evonih carin na življenske potreb-
štine v Franciji
PARIZ, 19. Pod predsedstvom Herriota se
je vrtil ministriški svet. Prvi del posvetovanja
je bil posvečen proučevanju tekočih poslov.
V drugem delu posvetovanja so se pečali mi-
nistri s vprašanjem draginje. Med drugim je mi-
nistriški svet sklenil, da se znižajo carine na
slednje evonke proizvode: na prekajano meso
za 50%, na maslo za 60%, na kondenzirano
mleko za 60%, na sir za 50%, na ječmen, riž
in sočivje za 50% sedanje pristojbine.

Poskusna mobilizacija v Ameriki
PARIZ, 19. List "Temps" objavlja: Ameriški
oddelek za vojno je pred kratkom odredil po-
kusno mobilizacijo vojske in industrije, da se
prepriča, koliko časa je treba za prehod od
mirnega stanja v vojno stanje. Ameriške vojne
oblasti so hotele predvsem znati, koliko časa
bi zahtevala transformacija delavnic v tovarne
za izdelovanje vojnega materiala. Te posku-
snje se je udeležilo skoraj 17 milijonov ljudi. O
izidu te poskušnje se drži najstrožja tajnost.

DNEVNE VESTI

Stariši, vaši otroci prosijo...

Milo, premilo prosijo Vaši otroci, da se za-
nje obrižate sedaj ob času vpisovanja v ljud-
sko šolo. Ti otroci vedo, da šola ni več naša,
vedo, da morajo zahajati v šolo, kjer ne čujejo
več sladke materinske, kjer jih potujejojevo.
Ti otroci prosijo... Stariši, ne pozabite, kaj
Vas prosijo! Vpišite Vaše otroke ob pričetku
šolskega leta H POUKU MATERINSKINE V
DODATNIH URAH, kakor to izrecno predvi-
dava kruti šolski zakon Gentile-jev.

Glej, kako se ti malčki smejejo, kako se ve-
selijo obiska šole, ves angeljski je izraz njih-
ovega obrazca. Prokletstvo bi padalo na Vas,
o stariši, če ne privoščite Vašim sinovom in
hčeram tega pouka.

Ne strahu, ne neodločnosti, ne zaniknosti,
pogum in samozavest mora biti naše geslo! Slo-
vanski stariši, s takim nastopom pokažemo,
da znamo ceniti naš jezik, da nam je svet in
da v našem boju za našo šolo ne odnehamo!

NA SLOVENSKI ZASEBNI SOLI V TRSTU

pri Sv. Jakobu se vpisuje — kakor na vseh

drugih šolah v Trstu — prihodnji teden v pon-

deljek tork in sredo ob 9. do 12. ure.

Vodstvo.

Iz urada polit. društva „Edinosti“ v Trstu

VPRAŠANJA IN ODGOVORI:

G. P. ROJAN: Člen 4. kr. zakona, št. 2185,

iz dne 1/XI. 1923 pravi: V vseh šolah kraljestva

se vrši pouk v državnem jeziku.

V občini, kjer se navadno govori tudi drugi

različni jezik, se poučuje v dodatnih urah.

Pouk drugega jezika je obvezen za drugo-

rodne učence, za katere so zahtevali stariši

ali izvršitelji očetovske oblasti vsi ob pričetku

šolskega leta.

Prip.: Po tem členu je torej vsak dvom iz-

ključen in imajo pravico stariši zahtevati na

vsaki ljudski šoli pouk v materinem jeziku v

dodatnih urah, ne oziroma se na člen 17. istega

zakona.

Tajništvo pol. dr. „Edinosti“ Trst.

G. Kr. Zatočnik: (Arine). Izvojni predmeti iz

Jugoslavije v Italijo se bodo po novi trgovski

ogodbi plačevali:

a) Plemenski konji, visoki 140 cm ali manj

1100.—, b) konji in kobile nad 140 cm 1.75.—,

c) voli 1.15.—, d) biki za klanje 1.20.—, e)

ovni, ovce, koštrunji in koze 1.3.—, f) svinje

nad 20 kg 1.10.—, g) ostala živa živina 1.5.—.

Razume se, da je računljeno vse v zlatih li-

rah. Kruh zlat je določen v 16.9. 924 od mini-

strstva na L 441.75 za sto zlatih lir.

G. Josip Kralj iz Trebič, 109 je naprošen,

da se prikladi v našem uradu in da prinese s

sabo vse listine, ki se nanašajo na njegovo vo-

jasko službo.

G. Marija vd. Vidmar, Jelšane. Upokojenci

in vdove ponesrečenih železničarjev južne že-

leznice, ki so plačevali v dunajski zavod proti

nežgodam jim bodo likvidirani vsi zastanki od

it. zasedbe dalje (novembra 1918). Vodila so se

tozadevna pogajanja med italijansko in avstrijs-

ko vlado za določitev izmenjalnega ključa.

Pričakuje se kr. odlok v najkrajšem času, ki

bo končno rešil upokojence iz tega mučnega

položaja.

Tajništvo.

Smrtna kosa. Danes je umrl v mestni bolniš-

nici v Trstu šolski vodja Alojzij Verč. Mož je v

svojem 40-letnem službovanju doživel bridko

razočaranje.

Lansko leto je bil prestavljen iz Kanala, kjer

je služboval celo vrsto let — v Smartinu v Br-

dih. — Ta nezaznana kazen ga je silno potila

in šolska oblast je sama spreviedla krivico,

ker ga je za let. šol. leto spet namestila v Ka-

nal. Bil je zvest tovariš, izreden pevec in pe-

vovodja. V življenju pa ni imel posebne sreče.

Blag mu bodi spomin.

Občni zbor. „Slov. ak. fer. društva „Balkan“,

ki je bil napovedan za sinoči, se ni vršil, ker je

kr. kvestura v zadnjem trenutku prišla na to,

da je treba prositi dovoljenje za občne zборе,

ki se imajo vršiti v javnih lokalih. Tudi inter-

venca je poslancu dr. Josipa Wilfana na kvestu-

ri ni nitišar izdala. Občni zbor je bil radi tega

odložen. Vsa komentar bi bil odveč.

Počitniška akcija. Gdč. spremljevalke in gg.

spremljevalci otrok na deželo so naprošeni, da

pridejo v urad Udruženja v četrtlet, 18. t. m.

ob 6. uri na važen pogovor.

Stariši se vabijo, da prinesejo svoj prispevek

za potnično otrok v urad Udruženja. Urad je od-

prt v ponedeljk in četrtkih ob 5.—7. ure pop.

HERPELJE-KOZINA.

Ob priliki gostovanja pevskega zbora „Uči-

teljske zveze“ priredi športni klub „Jadrans-

nogometno tekmo z športnim odsekom M. D.

„Zarja“ Rojan.

Ker ste obe društvi mladi ter je „Jadrans-

polg tekmo odnesel že lepe uspehe z II četo

„Adrije“, se je nadejati da bo tekma zelo zani-

mitiva.

Tekma začne točno ob 2. pop. tako da bo

vsem prisotnim omogočena udeležitev koncer-

ta, ki prične ob 4. kakor že javljeno.

Herpelje-Kozina. — Pozivljajo se vsi člani

pevskih društev „Venec“, „Zvezda“, Sp. kl.

„Jadrans“ da se skupno z godbo zberejo točno

ob 1. pop. pred gostov. Stiskovič v svrhu spre-

jema došlih gostov. —

Društvene vesti

Čitalnica pri Sv. Jakobu ponovi jutri, v ne-

deljo, točno ob 5. uri popoldne močno dramo

trojejanke „V mlavi“. Drama je tako ugajala,

da je zahtevalo ljudstvo pri premieri ponovi-

tev zadnjega prizora. Pri repriji bomo imeli

priliko videti še G. Košto, bivšega člana mari-

barskega gledališča, ki bo gostoval v glavni ulo-

gli. Igra se začne točno ob navedeni uri, tako

da bo dana tudi okoličnanost, da se udeležijo

predstave. Režira A. Širok. Predpro-

daja listkov v nedeljo od 10.—12 v dvorani

DKD

„Športno-izobraževalni krožek“ pri Sv. M.
Magdaleni. Danes popoldne se vrši izlet na
Opčine. Nogometaši so naprošeni da se ga
udeležijo v polnem številu. Gre namreč radi tre-
naže za jutranjo tekmo.

Zbirališče ob 2. uri pop. pred društvenimi
prostori.

Zenski odsek M. D. P. — Trst ima danes

točno ob 20. uri sestanek. Članice naj se ga

polnoštevilno udeležijo. — Načelnica.

M. D. P. — Trst. Danes ob 20.30 se vrši iz-

redni sestanek. Točnost! — Odbor.

M. D. Zarja — Rojan. Jutri odpade trenajzna

vaja, ker se vršijo vaje ob navadni jutranji uri.

Iz tržaškega življenja

Samomor v Bošketo — finančni stražnik se

ustrelil z revolverjem v srce. Finančni stražnik

Alojz Anbetta, star 27 let, je bil v zadnjem

času zelo žalosten in potr. Njegovi tovariši so

ga sicer radovedno povpraševali, kaj mu je,

toda on jim ni dal nikoli pravega odgovora.

Včeraj okoli pol dne se je odpravil v Bošketo

in si tam za grmom pogoltno kroglo iz revolverja

v srce. Strel je privabil v bližino vse polno lju-

di; toda ti niso mogli žal drugega ugotoviti

nego smrt nesrečnega stražnika. Njegovo

truplo so pozneje prenesli v mrtvašnico mest-
ne bolnišnice.

Blazen grajski oskrbnik razdeljeval denar na

ulici. Pred hotelom „Savoja“ se je gnetlo več-

raj popoldne vse polno ljudi. Tam na stopnicah

je namreč stal neki elegantno oblečen gospod,

navidezno tujec, in razdeljeval množici majhne

svote denarja. Takih slučajev je seveda malo

in zato ni čuda, če so se med drugimi tudi fine

gospodične prerivale za žive in mrtve ter

pridno stegovalle nežne ročice proti čudnemu

dobrotniku. Oni bolj „ordnar“ so seveda grdo

gledali, fine, a potrebne gospodične, in med

njimi ni seveda manjkalo kakšnega, da bi si

ga ne stegoval.

Kmalu pa so privreli skupaj policaji in raz-

gnali gnečo. Čim jih je razdeljevalec denarja

zagledal, je začel vpiti, naj primejo njegovega

gospodarja, princa Mohameda El Kossel, češ

da je naročil svojim dvanajstim služabnikom,

naj ubijejo njega razdeljevalca denarja ter naj

mu odnesejo ves denar. Policaji so seveda brž

razumeli, da ni mož pri čisti pameti in so ga

izročili Trevesu. Ta ga je s svoje strani dal pe-

ljati s parnikom v Egipt; od tam je namreč ne-

srečnej doma. Kakor se je izvedelo je bil ne-

srečnej, ki se imenuje Ahmed Tobra Seddik,

star 42 let, grajski oskrbnik princa Mohameda

El Kossel. Z njim je prišel pred par dnevi iz

Egipta v Trst ter se nastanil v hotelu „Savo-

ja“.

Se en samomor v Bošketo. Sinoči okoli 21.30

se je zastrupil v Bošketo s precejšnjo količino

karbolne kisline 25letni Bruna Mrak, stanujoč

v ulici Canova št. 21. Prepeljali so ga v mestno

bolnišnico, kjer pa je kmalu potem umrl. In

znano, kaj ga je dovelo do tega, da si je vzel

življenje.

Nesreča na parniku. Na parniku „Barletta“

se je zgodila včeraj okoli pol dne težka nesreča.

Prvi natak Josip Tuccio, star 44 let, stan-

ujoč v Benetkah, je padel po strmih stopnicah

ter si pri tem zlomil več reber. Prepeljali so

ga v mestno bolnišnico, kjer so ga sprejeli v

deseti oddelek.

Vinski duhovi. 77letna Katerina Radino se je

sinoči tako napila sladkega vina, da je pri Sv.

Jakobu izgubila ravnotežje, padla in se pobila

na glavi. Prepeljali so jo na rešilno postajo,

kjer so ji dali prvo pomoč.

Vesti z Goriškega

Idrijski fašistovski sindikat. V tukajšnji sin-

dikat se je vpisalo ob njegovi ustanovitvi par

delavcev z brezposelnimi sinovi in nekaj brez-

poselnih fantov, katerim so obetali, da bodo

lažje sprejeti v rudniško delo, ter rudniški pi-

sarji, seveda le iz strahu pred fašistovskim te-

rorjem in tudi naseljeni italijanski rudarji: vse-

ga skupaj menda okoli 200 članov. Ker pa se

vse obljube niso izpolnile, se je število članov

pricelo naglo krčiti. Pretekli teden je imel sin-

dikat zborovanje v hotelu Didit, katerega se

je udeležilo celih sedemnajst članov, ki so le

po velikih ovinkih prihajali skupaj. Kot refe-

rent je prišel tudi neki gospod iz Vidma, ki pa

ni žel s svojim nastopom nikakih uspehov, pač

pa so mu sami italijanski delavci povedali, da

ne verujejo v korist sindikata, ki ni še za de-

lavstvo napravil niti najmanjšega koraka, ter

mu zmetali na mizo plačilne liste, češ kako

slabo so plačani, naka se je zborovanje za-

ključilo.

V sv. pismu se bere: „Kdor zida svojo novo

hišo, naj je ne postavlja na pesek, ker stavba

sežidana na pesek razpade“....

Iz Čiginja pri Volčah: (Požar) V nedeljo dne

14. t. m. je izbruhnil ogenj, ki je uničil gos-

podarsko poslopje, uporabljeno tudi za stanova-

nje, pri hiši št. 26, last G. Ivana Červ iz Čiginja

po domače pri „Lazarju“. Kako je ogenj nastal,

ne ve nihče; domneva se pa, da se je najbrže

vnelo seno, ki se je nahajalo v bližini dimni-

ka, kojega stena ni bila ometana. Škoda se ceni

na približno 25.000 lir, ki pa je deloma krita z

zavarovalnino.

Da se ni ogenj razširil tudi na sosedne hiše,

gre zahvala edino le požarni brambi iz Gorice,

ki je bila telefoničnim potom poklicana iz Ka-

nala. G. Znodar iz Volč namreč, se je podal ta-

kaj po izbruhu ognja z motornim kolesom v

Kanal obvestiti tamonjske gasilce. Ker pa ta-

mojnja požarna bramba ne deluje, ker ni ob-

novljena, mu ni preostajalo drugega, nego te-

lefonirati po goriške gasilce, ki so se tudi hitro

odzvili in pravočasno prišli na pomoč, čerav-

no je iz Gorice v Čigjin dobrih 6 ur hoda.

Istočasno z G. Znodarjem je šel tudi neki do-

mači fant s kolesom obvestiti gasilsko društvo

v Tolminu. Dosegel je pa isto kot v Kanalu,

ker tudi tolminski gasilci spe nemoteno spanje

in gasijo raje druge požare. Seveda je treba

podčrtati, da nimajo v Tolminu najmanjšega

in najpotrebnejšega orodja. Gasilsko društvo

se je hotelo pred dvema letoma obnoviti, toda

oblasta so kazala premalo smisla za tako in-

stitucijo. Glavna ovira obnove gasilskega dru-

štva je vojna odškodnina, katero noče nihče
izplačati. Bilo je sicer pred leti ponujeno
orodje in oprava na račun vojne odškodnine,
toda tudi tega noče biti, in tako čakajo tolmi-
nski gasilci onega dne, ko dobijo ali orodje, ali
pa izplačano vojno odškodnino za vse izgub-
ljeno orodje, da si lahko nabavijo vsaj najpo-
trebnejše. Zares žalostno je, da ni v celem tol-
minskem okraju nobene požarne brambe, ki
bi v sili lahko nastopila. Za tako prepotrebno
ustanovo, bi pač lahko tudi oblast